

Sygn. akt IV CSK 157/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej
we W.

przeciwko Krajowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo - Kredytowej w S.
o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 grudnia 2012 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 9 grudnia 2010 r.,

I uchyla zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację powódki (punkt 1) od wyroku oddalającego powództwo o ustalenie, że nieważne są postanowienia § 29 ust. 2 oraz § 52 ust. 5 Statutu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w S. a także uchyla ten wyrok w części obejmującej rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą (punkt 2) i w tym zakresie:

**1) zmienia wyrok Sądu Okręgowego z dnia 19
maja 2010 r. w części oddalającej powództwo (punkt II) oraz**

rozstrzygającej o kosztach procesu (punkt III) w ten sposób, że: ustala, że nieważne są postanowienia Statutu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w S. zawarte w § 29 ust. 2 oraz w § 52 ust. 5 w zakresie, w jakim przewiduje się w nim, iż fundusz stabilizacyjny przeznaczony jest na potrzeby stabilizowania działalności Kasy Krajowej, a ponadto zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 711 (siedemset jedenaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 445 (czterysta czterdzieści pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

II oddala skargę kasacyjną w pozostałej części.

III zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3477 (trzy tysiące czterysta siedemdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2010 r. Sąd Apelacyjny oddalił w całości apelację powódki Spółdzielczej Kasy oszczędnościowo – Kredytowej we W. skierowaną do wyroku Sądu Okręgowego z dnia 19 maja 2010 r. oddalającego powództwo o ustalenie, że nieważne są, jako sprzeczne z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, postanowienia Statutu pozwanej Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej (dalej też jako Kasa Krajowa) zawarte w § 29 ust. 2, § 52 ust. 9 oraz w § 52 ust. 5 w zakresie, w jakim przewidziano, że fundusz stabilizacyjny przeznaczony jest również na potrzeby stabilizowania Kasy Krajowej.

W uzasadnieniu powództwa powódka podniosła, że § 29 ust. 2 statutu, przewidujący większość 3/4 głosów wymaganych do odwołania członka rady nadzorczej, jest sprzeczny z progiem 2/3 ustanowionym w art. 45 § 5 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r., Nr 188, poz. 1848 ze zm. dalej jako prawo spółdzielcze). Ponadto, zgodnie z § 52 ust. 5 statutu fundusz stabilizacyjny ma służyć stabilizacji także Kasy Krajowej, a to jest sprzeczne z art. 36 ust. 1 w zw. z art. 34 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych (Dz. U. z 1996 r., Nr 1, poz. 2 ze zm. – dalej jako uskok), gdyż fundusz ten ma służyć zapewnieniu stabilności finansowej kas oraz zapewnieniu bezpieczeństwa zgromadzonych w nich wkładów członków i zgodności działania kas z przepisami ustawy. Zgodnie zaś z § 52 ust. 9 statutu pozwanej szczegółowe zasady gospodarowania funduszami, o których mowa w ust. 1 i 2 określa Zarząd w formie uchwały, co jest sprzeczne z art. 36 ust. 3 uskok, gdyż to statut pozwanej powinien określać szczegółowe zasady tworzenia funduszu stabilizacyjnego i jego przeznaczenie.

Oceniając żądanie powódki jako członka pozwanej spółdzielni Sąd Okręgowy przyjął istnienie po jej stronie interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. wyrażającego się potrzebą usunięcia istniejącego stanu niepewności co do prawa. Według Sądu, art. 45 § 5 prawa spółdzielczego należy rozumieć jako minimalną przewidzianą ustawowo liczbę głosów wymaganą do odwołania członka rady nadzorczej. Wobec tego, postanowienie statutu przewidujące większy wymagany próg głosów nie jest sprzeczne z prawem spółdzielczym, a zatem nie

jest nieważne. Pozostałe kwestionowane postanowienia statutu tj. § 52 ust. 5 i 9 odnoszą się do regulacji zawartych w ustawie o spółdzielczych kasach oszczędnościowo kredytowych w zakresie funduszu stabilizacyjnego. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że art. 36 ust. 1 uskok przewiduje, iż Kasa Krajowa tworzy fundusz stabilizacyjny dla realizacji celów, o których mowa w art. 34. Natomiast według art. 36 ust. 3 uskok statut Kasy Krajowej określa szczegółowe zasady tworzenia funduszu stabilizacyjnego i jego przeznaczenie. Zgodnie z art. 38 ust. 2 uskok nadwyżka bilansowa Kasy Krajowej powiększa fundusz stabilizacyjny. Wymienione postanowienia pozwalają, zdaniem Sądu Okręgowego, podzielić stanowisko pozwanej, że sprawując funkcję stabilizacji kas również sama Kasa Krajowa musi zachować stabilność finansową i kwestionowane postanowienie statutu co do tego, że fundusz stabilizacyjny ma służyć również Kasie Krajowej nie jest sprzeczne z zapisami ustawy. Podobnie Sąd Okręgowy ocenił przewidzianą w statucie możliwość doprecyzowania w uchwałach zarządu szczegółowych zasad gospodarowania funduszem stabilizacyjnym.

Sąd Apelacyjny oddalając apelację powódki podzielił stanowisko Sądu Okręgowego. Podkreślił, że rada nadzorcza pełni funkcje kontroli wewnętrznej, sprawuje nadzór nad działalnością spółdzielni zwłaszcza nad zarządem, a to stanowi gwarancje należytego poszanowania interesów członków spółdzielni. Z tej racji członkostwo w niej powinno być stabilne. Dlatego Sąd Apelacyjny nie zgodził się z twierdzeniami powódki, że zwiększenie stabilności uczestnictwa i nieusuwalności członków rady nadzorczej chroni bardziej interes spółdzielni, jako jednostki zrzeszającej członków, niż samych członków. Podobnie ten Sąd ocenił zarzut powódki, że przepis ustawy zakreślający próg większości kwalifikowanej 2/3 głosów wymagany do odwołania członka rady ma charakter bezwzględnie obowiązujący, i że nie jest możliwe aby próg ten postanowieniami statutu został podniesiony, tak jak to zostało przyjęte w statucie pozwanej Kasy Krajowej.

Za nietrafne uznał Sąd Apelacyjny zarzuty naruszenia art. 36 ust. 1 w zw. z art. 34, 36 ust. 4 i art. 38 ust. uskok przez ich błędną wykładnię i stwierdzenie, że fundusz stabilizacyjny ma również służyć Kasie Krajowej. Podkreślił, że Kasa Krajowa, która ma sprawować nadzór nad zrzeszonymi kasami oraz zapewnić im stabilność finansową i zagwarantować bezpieczeństwo zgromadzonych w

nich środków, istnieje tylko dla realizacji tych celów i sama nie prowadzi zarobkowej działalności gospodarczej. Utrata stabilności finansowej pozbawiłaby Kasę Krajową możliwości wypełnienia jej ustawowych funkcji. W przeciwnym wypadku niemożliwe byłoby realizowanie jej funkcji służebnej wobec skok-ów. Jednocześnie Sąd Apelacyjny uznał za nieistotną kwestię możliwości zakwalifikowania funduszu stabilizacyjnego do funduszy własnych Kasy Krajowej.

Według Sądu Apelacyjnego, z art. 36 ust. 3 uskok nie wynika zakaz doprecyzowania uchwałą zarządu reguł, które określa statut. Przepis ten stanowi delegację ustawową do uregulowania w statucie kasy szczegółowych zasad tworzenia funduszu oraz jego przeznaczenia. Natomiast nie ma przeszkód aby zarząd w drodze uchwały uszczegółowił zasady statutu odnośnie gospodarowania funduszem zgodnie z jego przeznaczeniem. Nie jest to przeniesienie materii zastrzeżonej do regulacji statutowej do uchwały zarządu, a jedynie doprecyzowanie odnośnie sposobu dysponowania środkami.

Powódka wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji. Zarzuciła w niej naruszenie: art. 45 § 5 prawa spółdzielczego przez błędną jego wykładnię i nieuwzględnienie, że jest to przepis bezwzględnie obowiązujący; art. 36 ust. 1 w zw. z art. 34, 36 ust. 4, i art. 38 ust. 2 uskok przez ich błędną wykładnię polegającą na stwierdzeniu, że fundusz stabilizacyjny może być przeznaczany i wykorzystywany także na potrzeby własne Kasy Krajowej; art. 36 ust. 3 uskok przez jego błędną wykładnię i nieuwzględnienie, że jest to przepis o charakterze bezwzględnie wiążącym i w konsekwencji uznanie, że szczegółowe zasady gospodarowania funduszem stabilizacyjnym mogą być przeniesione do uchwały zarządu Kasy Krajowej. Na tej podstawie powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę wyroku Sądu pierwszej i instancji przez uwzględnienie powództwa w zakresie, w jakim zostało ono oddalone w pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. Skarga kasacyjna powódki jest częściowo uzasadniona. Słusznie zarzuca się w niej naruszenie art. 45 § 5 prawa spółdzielczego, który ze względu na brak odpowiednich regulacji w ustawie z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowych, ma z mocy jej art. 33 ust. 2 zastosowanie wprost do Kasy Krajowej. Przepis ten ma charakter bezwzględnie wiążący, a wobec tego sprzeczne z nim postanowienia § 29 ust. 2 statutu Kasy Krajowej są z mocy art. 58 § 1 k.c. nieważne.

Ocena bezwzględnie lub względnie wiążącego charakteru normy prawnej wywołuje wątpliwości w nauce prawa. Pomimo wskazywania różnych metod rekonstrukcji charakteru normy prawnej, trafnie przypisuje się zasadnicze znaczenie treści normy prawnej, która stanowi istotne źródło informacji dla dalszej oceny charakteru tej normy. W procesie rekonstrukcji treści normy prawnej istotną rolę odgrywają utrwalone standardowo reguły wykładni. Podstawowe znaczenie wśród nich ma wykładnia językowa. Rzecz jednak w tym, że ten rodzaj wykładni w rozważanym przypadku nie daje rezultatu. Ustawodawca nie zastosował środków techniki legislacyjnej tzw. klauzul imperatywnych lub dyspozytywnych (np. art. 437 k.c., 175 § 1 oraz 304 § 3 i 4 k.s.h.), które na płaszczyźnie językowej mogłyby wskazywać na bezwzględnie lub względnie wiążący charakter normy prawnej zawartej art. 45 § 5 Prawa spółdzielczego. Brak odpowiedniego postanowienia w samej treści omawianego przepisu nie oznacza jednak, że zawarte w nim postanowienia mają względnie wiążący charakter. Dlatego niezbędne jest rozważenie wskazań płynących z usytuowania analizowanego przepisu wśród innych przepisów ustawy Prawo spółdzielcze oraz ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych. Względy systemowe są istotne albowiem przepisy ustawy Prawo spółdzielcze mają bezpośrednie, a nie tylko odpowiednie zastosowanie do Kasy Krajowej w sprawach nieuregulowanych ustawą o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych. Uznanie, że art. 45 § 5 prawa spółdzielczego ma bezwzględnie wiążący charakter przy głosowaniu nad odwołaniem członków rady nadzorczej spółdzielni uzasadnia respektowanie takiego samego charakteru tej normy prawnej w postanowieniu statutu Kasy Krajowej

regulującym głosowanie w tym samym przedmiocie na walnym zgromadzeniu członków Kasy Krajowej.

Za bezwzględnie wiążącym charakterem normy zawartej w art. 45 § 5 Prawa spółdzielczego przemawia przyjęty w całej ustawie Prawo spółdzielcze sposób regulacji z użyciem klauzul dyspozytywnych. Jeśli norma zawarta w poszczególnych przepisach ma względnie obowiązujący charakter, to wynika to wprost z treści tych przepisów. Tę metodę regulacji przyjęto w art. 16 § 1, 17 § 3, 20 § 1, 24 § 9, 46a, 145 § 1, 159 prawa spółdzielczego.

Podobnie według art. 41 § 2 Prawa spółdzielczego uchwały podejmowane są przez Walne Zgromadzenie zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania, chyba że ustawa lub statut stanowią inaczej. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przepis ten ma dyspozytywny charakter zarówno co do wymaganej większości głosów jak i co do niezbędnego quorum, tj. obecności, co najmniej połowy uprawnionych do głosowania (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 1995 r., III CZP 62/95, OSNC 1995/10/141; oraz wyroki z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 279/02, niepubl.; z dnia 21 grudnia 2004 r., I CK 473/04, niepubl.). W uzasadnieniu tego stanowiska Sąd Najwyższy odwołuje się do umownego charakteru statutu spółdzielni i wynikającej z art. 353¹ k.c. zasady swobody ukształtowania stosunku prawnego (poza już wymienionymi orzeczeniami zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 15 października 1985 r., III CZP 40/85, OSNCP 1986/6/86 oraz wyroki z dnia 10 września 2009 r., V CSK 86/09, niepubl.; z dnia 27 czerwca 2012 r., IV CSK 557/11, niepubl.).

Umowny charakter statutu sprawia, że podlega on reżimowi przepisów prawa cywilnego regulujących czynności prawne (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2003 r., V CK 117/02, niepubl.; z dnia 5 marca 2003 r., III CKN 1064/00, niepubl.). Z tego względu postanowienia statutu spółdzielni, jak każdej umowy nie mogą naruszać przepisów bezwzględnie obowiązujących, tj. nakazów lub zakazów (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1969 r., III CZP 8/69, OSNC 1970, Nr 6, poz. 97 lub też odpowiednio wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2004 r., IV CK 713/03, OCNC 2005, Nr 9,

poz. 160, jak również wyrok z dnia 27 czerwca 2012 r.). W "sferze" natomiast wolnej, tj. nie objętej wprost tego rodzaju normami, członkowie spółdzielni mogą regulować statutowo stosunek spółdzielczy, w tym nawet dokonać samoograniczenia swych uprawnień na rzecz Kasy Krajowej.

Przewidziana w art. 41 § 2 Prawa spółdzielczego zasada zwykłej większości głosów może być przełamana nie tylko w drodze odmiennych postanowień statutu, ale także przez inne szczególne postanowienia ustawy, przy czym odstępstwa te nie mogą polegać na przyjęciu większości bardziej liberalnej od większości względnej. Jeśli w określonych przypadkach ustawa wprowadza wymagania kwalifikowanej większości głosów nie przewidując żadnych odstępstw, kwestie te nie należą już do materii statutowej. Takie wyjątkowe rozwiązanie zostało przyjęte w art. 45 § 5 Prawa spółdzielczego, według którego do podjęcia uchwały o odwołaniu członka rady nadzorczej przez organ, który wybrał tego członka, niezbędna jest kwalifikowana większość 2/3 głosów. W Kasie Krajowej organem tym jest Walne Zgromadzenie członków. Podobnie jak w przypadku odwołania członka rady nadzorczej, ustawa Prawo spółdzielcze wymaga kwalifikowanej większości głosów do podjęcia uchwały przez Walne Zgromadzenie w przedmiocie zmian statutu spółdzielni. Jeszcze surowsze warunki głosowania zostały postawione w art. 113 § 1 pkt 3 prawa spółdzielczego. Stosownie do jego treści, spółdzielnia przechodzi w stan likwidacji między innymi wskutek uchwał walnych zgromadzeń zapadłych większością $\frac{3}{4}$ głosów na dwóch kolejno po sobie następujących walnych zgromadzeniach, w odstępie co najmniej dwóch tygodni. Trzeba jednocześnie podkreślić, że w tej samej ustawie brak jest odmiennych postanowień dotyczących przewidzianego w art. 41 § 2 wymagania co do quorum. Wobec tego dopuszczalne jest przyjęcie w statucie spółdzielni innych wymagań i to zarówno zaostrażających, jak i łagodzących dyspozytywną zasadę obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania.

Wyjątkowe, wobec zasady określonej w art. 41 § 2 prawa spółdzielczego, wymagania kwalifikowanej większości głosów przy podejmowaniu uchwał przez Walne Zgromadzenie zawarte w art. 45 § 5 tej ustawy, nie mogą być już modyfikowane postanowieniami statutu spółdzielni. Ustawodawca, dostrzegając potrzebę kwalifikowanej większości w przypadku uchwały o odwołaniu członka rady

nadzorczej wyznaczył jednocześnie zakres dopuszczalnej modyfikacji na poziomie większości 2/3 głosów. W ten sposób doszło, w porównaniu do treści art. 40 § 4 poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach, do pewnego osłabienia trwałości składu nadzorczej. Takie rozwiązania, podobnie jak złagodzenie rygorów zmiany statutu spółdzielni (por. art. 53 § 1 ustawy z 1961 r. oraz art. 66, a później art. 12a prawa spółdzielczego), należy uznać za celowe, wyznaczające granice stabilności członkostwa w radzie nadzorczej z uwzględnieniem z jednej strony potrzeby zapewnienia niezakłóconego funkcjonowania organu nadzoru, z drugiej zaś potrzebę zapewnienia członkom spółdzielni możliwości skutecznego reagowania w przypadku nienależytego wykonywania obowiązków przez poszczególnych członków rady nadzorczej.

Ten drugi element nabiera szczególnego znaczenia w odniesieniu do Kasy Krajowej, która jest spółdzielnią osób prawnych. Prawo spółdzielcze dopuszcza w spółdzielniach osób prawnych do uchylenia w statucie równości członków spółdzielni w zakresie ilości głosów na Walnym Zgromadzeniu wyrażającej się regułą: jeden członek, jeden głos (art. 36 § 2 zdanie drugie prawa spółdzielczego). Z tej możliwości skorzystała Kasa Krajowa przyjmując w § 18 ust. 3 statutu, że ilość głosów zależna jest od liczby posiadanych przez członków udziałów. Rozwiązanie to jest też charakterystyczne dla spółek kapitałowych (zob. art. 242, 411 § 1 k.s.h. ale także art. 351 § 1 oraz 352 k.s.h.), które podobnie jak spółdzielnie zaliczane są do osób prawnych o ustroju korporacyjnym. Znamienne jest, że w przypadkach, gdy Kodeks spółek handlowych, wobec ogólnego wymagania uzyskania bezwzględnej większości głosów (art. 245 i 414 k.s.h.), przewiduje większość kwalifikowaną do podejmowania uchwał przez Zgromadzenie Wspólników lub Walne Zgromadzenie, możliwość dalszego zaostżenia wymagań w zakresie większości głosów jest zawsze wyraźnie zastrzeżona w ustawie. Obok przyjęcia w art. 246 § 1 k.s.h. kwalifikowanej większości głosów w odniesieniu do uchwał dotyczących zmian umowy spółki, rozwiązania spółki lub zbycia przedsiębiorstwa spółki albo jego zorganizowanej części zastrzega się możliwość ustanowienia surowszych warunków powzięcia uchwał (zob. też art. 506 § 1, 541 § 1, 577 § 1 pkt 2, 575 k.s.h.). Natomiast w spółce akcyjnej, w związku z treścią art. 304 § 3 k.s.h., statut może zawierać odmienne od przyjętych w ustawie postanowień, w tym także

co do kwalifikowanej większości głosów, tylko wtedy, gdy ustawa na to zezwala (zob. art. 415 § 5, 418 § 1 *in fine* a także 506 § 1, 541 § 1, 577 § 1 pkt 2, 575 k.s.h.).

Podobne ukształtowanie siły głosów na Walnym Zgromadzeniu Kasy Krajowej, zależne od zaangażowania kapitałowego jej członków, stanowi dodatkowy argument przemawiający za przyjęciem bezwzględnie wiążącego charakteru normy zawartej w art. 45 § 5 prawa spółdzielczego, mającej zastosowanie do Kasy Krajowej (art. 33 ust. 2 uskok), która to norma przez wyznaczenie granic kwalifikowanej większości głosów uwzględnia zarówno interesy wszystkich członków Kasy Krajowej jak i potrzebę zapewnienia właściwych warunków funkcjonowania rady nadzorczej. W związku z wejściem w życie z dniem 27 października 2012 r. ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych (Dz. U. z 2012 r., poz. 855 ze zm. - art. 93 dalej jako uskok z 2009) trzeba zwrócić uwagę, że zgodnie art. 48 ust. 2 tej ustawy, każdemu członkowi Kasy Krajowej przysługuje jeden głos na Walnym Zgromadzeniu, bez względu na ilość posiadanych udziałów.

II. Słusznie podnosi się w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia art. 34, 36 ust. 4, 38 ust. 2 uskok w związku z postanowieniem § 52 ust. 5 statutu Kasy Krajowej, że fundusz stabilizacyjny, poza stabilizowaniem działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych, jest przeznaczony na potrzeby stabilizowania działalności Kasy Krajowej. Według art. 36 ust. 2 uskok Kasa Krajowa tworzy fundusz stabilizacyjny dla realizacji celów, o których mowa w art. 34. Z ustawowej konstrukcji funduszu stabilizacyjnego wynika zatem, że jest to fundusz celowy Kasy Krajowej, który może być wykorzystywany tylko do realizacji ściśle określonych w art. 34 uskok celów działalności Kasy Krajowej, czyli zapewnienia stabilności finansowej kas oraz sprawowania nadzoru nad kasami dla zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych w nich oszczędności oraz zgodności działalności kas z przepisami ustawy. Bez względu na podnoszone w piśmiennictwie wątpliwości odnośnie do przeznaczenia funduszu stabilizacyjnego na finansowanie nadzoru Kasy Krajowej nad kasami, należy przyjąć, że zasadniczą funkcją Kasy Krajowej jest funkcja stabilizacyjna. Wiążą się z nią kompetencje Kasy Krajowej w zakresie dysponowania środkami, które mogą być przeznaczone na

pomoc kasom, a stabilizacja finansowa kas ma zapewnić bezpieczeństwo zgromadzonych w nich oszczędności. Dlatego przepisy regulujące kwestie związane z tworzeniem i przeznaczeniem funduszu, jako mające charakter bezwzględnie obowiązujący, muszą być wykładane ściśle (zob. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2012 r. (sygn. akt IV CSK 342/11, niepubl.; z dnia 18 stycznia 2001 r., V CKN 191/00, OSNC 2001, z. 9, poz. 131; z dnia 27 czerwca 2012 r., IV CSK 564/11, niepubl.).

Jeśli zatem fundusz stabilizacyjny może być przeznaczony wyłącznie na cel określony w art. 34 uskok i nie ma podstaw do odstąpienia od tego nakazu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2012 r., sygn. akt IV CSK 443/11, niepubl.), to każde postanowienie statutu, które pozwala kierować środki zgromadzone na tym funduszu na inne potrzeby, narusza wskazane przepisy określające przeznaczenie funduszu stabilizacyjnego. Wniosek ten jest tym bardziej usprawiedliwiony jeśli uwzględni się, że w kwestionowanym przez powódkę postanowieniu statutu fundusz stabilizacyjny może być przeznaczony na „stabilizowanie działalności” Kasy Krajowej. Pojęcie to jest nie tylko bardzo ogólne, ale wykracza poza zakres pojęcia „stabilności finansowej”, użytego w art. 34 uskok w odniesieniu do kas będących członkami Kasy Krajowej.

III. Nie zasługują na uwzględnienie zarzuty dotyczące naruszenia art. 36 ust. 3 uskok. Sama powódka podnosi w skardze kasacyjnej, że postanowienie § 52 ust. 9 statutu Kasy Krajowej jest nieważne, ponieważ określenie zasad tworzenia i przeznaczenia funduszu stabilizacyjnego zostało z mocy art. 36 ust. uskok zastrzeżone dla statutu Kasy Krajowej. Istotne wobec tego jest podniesienie, że według § 52 ust. 9 tego statutu do kompetencji Zarządu Kasy Krajowej zostało przekazane określenie zasad gospodarowania między innymi funduszem stabilizacyjnym. Zakres omawianych regulacji jest różny. Materią statutową objęte są zasady tworzenia i przeznaczenia funduszu stabilizacyjnego, zaś Zarząd Kasy Krajowej został z mocy § 52 ust. 9 statutu upoważniony do podjęcia uchwały w przedmiocie określenia szczegółowych zasad gospodarowania tym funduszem. Różny zakres kompetencji wynikający z upoważnienia do określenia zasad „przeznaczenia” funduszu stabilizacyjnego oraz z upoważnienia do określenia „szczegółowych zasad gospodarowania” tym funduszem uwzględnił Sąd Najwyższy

w wymienionym wyroku z dnia 16 marca 2012 r. w związku z oceną zgodności z prawem postanowień uchwały Zarządu Kasy Krajowej z dnia 24 września 2001 r. (zmienionej dnia 18 lutego 2008 r.) w przedmiocie określenia zasad gospodarowania funduszem stabilizacyjnym. Wskazał w nim, że przez przeznaczenie funduszu stabilizacyjnego należy rozumieć wskazanie celu zgodnego z celem określonym w art. 34 ustawy, oraz określenie sposobu jego wykorzystania poprzez wskazanie sposobów użycia funduszu w celu realizacji celu ustawy. Przeznaczeniem środków funduszu stabilizacyjnego jest także określenie form inwestowania wolnych środków pieniężnych z nadwyżki bilansowej funduszu. Tylko w takim znaczeniu przeznaczenie funduszu nie podlega regulacji w drodze uchwały Zarządu. Natomiast z pojęciem „gospodarowanie” łączy się ustalenie zasad zarządzania środkami finansowymi zgromadzonymi w ramach funduszu stabilizacyjnego np. określenie warunków, od których zależy wybór pomocy lub uruchomienie środków.

Wskazane różnice respektuje się również w nowej ustawie o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych przekazując do statutowej regulacji oddzielnie szczegółowe zasady gospodarowania funduszami udziałowym i zasobowym (art. 54 ust. 2 uskok z 2009 r.) oraz szczegółowe zasady tworzenia funduszu stabilizacyjnego i jego przeznaczenie (art. 55 ust. 2 uskok z 2009 r.).

Dotychczasowe rozważania usprawiedliwiają wniosek, że co do zasady przekazanie Zarządowi Kasy Krajowej uprawnień do ustalenia szczegółowych zasad gospodarowania funduszem stabilizacyjnym nie narusza art. 36 ust. 3 uskok. Samo powierzenie Zarządowi Kasy Krajowej uszczegółowienia zasad należących do materii statutowej jest dopuszczalne. Uchwałą, jaką na tej podstawie podejmuje Zarząd, nie można regulować ani zasad tworzenia, ani przeznaczenia funduszu stabilizacyjnego. Jest to jednak kwestia oceny konkretnych postanowień uchwały Zarządu podjętej na podstawie delegacji zawartej w § 52 ust. 9 statutu Kasy Krajowej.

IV. Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ uwzględniając wniosek powódki uchylił zaskarżony wyrok w części, w jakiej skarga kasacyjna

okazała się uzasadniona i orzekł co do istoty. Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną w pozostałej części na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. O kosztach postępowania za wszystkie instancje, ze względu na częściowe tylko uwzględnienie żądań powódki, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, 398²¹ k.p.c.